

Lista publikacji

RAFAŁ STOBIECKI

I. Monografie

1. Historia pod nadzorem / Spory o nowy model historii w Polsce - druga połowa lat czterdziestych - początek lat pięćdziesiątych/, Wydawnictwo UŁ, Łódź 1993.
2. W kręgu historii historiografii i polityki /redakcja i współautorstwo/, Wydawnictwo UŁ, Łódź 1997
3. Bolszewizm a Historia. Próba rekonstrukcji bolszewickiej filozofii dziejów, Wydawnictwo UŁ, Łódź 1998.
4. Słownik biograficzny historyków łódzkich, Wyd. Ibidem, Łódź 2000 /razem z J. Kitą/.
5. Klio na wygnaniu. Z dziejów polskiej historiografii na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii po 1945 r., Wyd. Poznańskie, Poznań 2005.
6. Jerzego Giedroycia rozrachunki z historią i polityką, Wyd. Ibidem, Łódź 2005 / redakcja i współautorstwo /.
7. Historiografia PRL. Ani dobra, ani mądra, ani piękna..., ale skomplikowana. Studia i szkice, Wyd. Trio, Warszawa 2007.
8. Pamięć i polityka historyczna. Doświadczenia Polski i jej sąsiadów, Wyd. IPN, Łódź 2008 / redakcja i współautorstwo/.
9. „Należę do polskiej szkoły historycznej”. Studia i szkice ofiarowane prof. Jakubowi Goldbergowi z okazji odnowienia doktoratu na Uniwersytecie Łódzkim, Wyd. Ibidem, Łódź 2010, / redakcja i współautorstwo/.
10. Historyk wobec źródeł. Historiografia klasyczna i nowe propozycje metodologiczne, Wyd. Ibidem, Łódź 2010 /wstęp i redakcja wraz z J. Kolbuszewską/
11. Mity i stereotypy w dziejach Polski i Ukrainy w XIX i XX wieku, Warszawa–Łódź 2012 / wprowadzenie, redakcja i współautorstwo/.
12. Bez taryfy ulgowej. Dorobek naukowy i edukacyjny Instytutu Pamięci Narodowej 2000-2010, Łódź 2012 / redakcja i współautorstwo /.
13. Piotr Wandycz. Historyk – emigrant – intelektualista, Wyd. Epigram, Bydgoszcz 2014 / redakcja i współautorstwo /.
14. Historycy polscy wobec wyzwań XX wieku, Wyd. Nauka i Innowacje, Poznań 2014.
15. Historia dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości / redakcja i współautorstwo /, Kraków 2014.

II. Oryginalne opublikowane prace twórcze /artykuły/.

1. *Stanisław August* Stanisława Cata-Mackiewiczza. Przyczynek do charakterystyki publicystyki historycznej, "Acta Universitatis Lodziensis", Folia Historica 38 1990, s. 133-147.
2. Historia i historycy wobec nowej rzeczywistości. Z dziejów polskiej nauki historycznej w latach 1945-1951, "Acta Universitatis Lodziensis", Folia Historica 22, 1991, s. 163-187.
3. Koncepcje przebudowy polskiej nauki historycznej w polskiej publicystyce marksistowskiej lat 1945-1948 /"Kuznica", "Myśl Współczesna", "Nowe Drogi", "Acta Universitatis Lodziensis", Politologia 21, 1991, s. 123-141.

4. Stalinowska wizja dziejów Polski - próba rekonstrukcji modelu, *"Dzieje Najnowsze"* 1993, nr 3, s. 73-82.
5. Najnowsze dzieje Polski w syntezach historycznych okresu PRL, *"Przegląd Zachodni"* 1994, nr 4, s. 111-122.
6. Stalinization of Historical Science in Poland, *"Vroeg"* Utrecht University 1994, nr 1-3, s. 10-19.
7. Rozrachunek z przeszłością /radzieckie i rosyjskie dyskusje wokół pojęcia stalinizmu/, *"Acta Universitatis Lodzianensis"* Folia Historica 53, 1995, s.153-161.
8. Emigracyjni socjaliści wobec PRL-owskiej interpretacji tradycji ruchu socjalistycznego. Publicystyka historyczna *"Światła"* 1947-1959 /w:/ Między Wschodem a Zachodem. Studia z dziejów polskiego ruchu i myśli socjalistycznej /red./ A.F. Grabski, P. Samuś, Łódź 1995, s. 275-282.
9. Stalinowska mitologizacja idei postępu /w:/ Historia. Mity. Interpretacje /red./ A. Barszczewska-Krupa, Łódź 1996, s. 139-147.
10. Stalinowska unifikacja nauki historycznej / przykład Polski /, *"Acta Universitatis Lodzianensis"* Folia Historica 55, 1996, s. 27-36.
11. L'explication dans les manuels d'histoire polonais et soviétiques de l'époque stalinienne /w:/ L'explication en histoire /red./ H. Moniot i M. Serwański, Poznań 1996, s. 141-153.
12. Historiozofia Włodzimierza I. Lenina /między marksizmem a narodnictwem/, *"Dzieje Najnowsze"* 1996, nr 3-4, s. 29-48.
13. PRL w poszukiwaniu przodka. Z dziejów pierwszych powojennych sporów o Naczelnika w latach 1945-1953 /w:/ Powstanie Kościuszkowskie i jego Naczelnik. Historia i tradycja /red./ T. Kulak i M. Francić, Kraków 1996, s. 315-322.
14. Bolszewików portret własny. Z dziejów pierwszych radzieckich sporów wokół pojęcia bolszewizmu /w:/ W kręgu historii, historiografii i polityki /red./ A. Barszczewska-Krupa, S. Liszewski, W. Puś i inni, Łódź 1997, s. 209-224.
15. Historia i historycy w latach październikowego przełomu, *"Tygiel Kultury"* 1996, nr 10, s. 12-19.
16. Metafora rewolucji w bolszewickiej filozofii dziejów, *"Przegląd Bydgoski"* R.VIII, 1997, s. 73-89.
17. Między kontynuacją a dyskontynuacją. Kilka uwag na temat powojennych dziejów polskiej nauki historycznej /w:/ Metodologiczne problemy syntezy historii historiografii polskiej /red./ J. Maternicki, Rzeszów 1998, s. 265-285.
18. Pierwsza Konferencja Metodologiczna Historyków Polskich /w:/ Skryte oblicze systemu komunistycznego. U źródeł zła... /red./ R. Bäcker, P. Hübner, Warszawa 1997, s. 193-211.
19. Publicystyka historyczna Zygmunta Zaremby. Przyczynek do charakterystyki /w:/ Zygmunt Zaremba /1895-1967/. Materiały z ogólnopolskiej sesji naukowej /red./ A.F. Grabski, J. Kukulski, Piotrków Trybunalski 1997, s. 125-136.
20. Teoria biegu dziejów Włodzimierza I. Lenina, *"Historyka"* T. XXVII 1997, s. 61-74.
21. Łódzkie *"boje o historię"* *"Tygiel Kultury"* 1998 nr 4-5, s. 90-95.

22. Władimir Żyrinowski w roli "historyka" ?, *"Promocje Pomorskie"* 1998, nr 8, s.5-8.
23. Kapłan ortodoksyjnego bolszewizmu. Filozofia dziejów Nikołaja Bucharina, *"Czasy Nowożytne"*, t. V, 1998, s. 81- 101.
24. Stalinizm w opiniach Aleksandra Wata. Próba interpretacji /w:/ Świat historii. Prace z metodologii historii i historii historiografii dedykowane Jerzemu Topolskiemu z okazji siedemdziesięciolecia urodzin /red./ W. Wrzosek, Poznań 1998, s. 381-393.
25. Między przeszłością a terażniejszością. Idea emigracji na łamach „*Dodatku Literacko-Naukowego*” paryskiej „*Syreny*” 1954-1959, „*Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica* 63, 1998, s. 175-182.
26. Czy jest historia „prawdziwa” ? „*Tygiel Kultury*” 2000, nr 4-6, s. 18-24.
27. Spór o interpretacje PRL w publicystyce i historiografii polskiej po 1989 r. /w:/ Historia. Przekaz i poznanie. Księga ku czci prof. J. Maternickiego /red./ B. Jakubowska, Rzeszów 2000, s. 169-182.
28. Paradoksalna reinkarnacja euroazjatyckiej koncepcji dziejów Rosji: historiozoficzne pomysły Władimira Wolfowicza Żyrinowskiego /w:/ Feliks Koneczny dzisiaj /red./ J. Skoczyński, Kraków 2000, s. 211-224.
29. Obraz Kresów Wschodnich w emigracyjnych syntezach dziejów Polski po 1945 roku /w:/ Przeszłość, Terażniejszość i Przyszłość Polaków na Wschodzie. Prace Naukowe Światowej Rady Badań nad Polonią, T.VII, /red./ M. Szczerbiński, T. Wolsza, Gorzów Wielkopolski 2001, s. 595-604.
30. Publicystyka „*Wiadomości Związku Federalistów*” i „*Polski w Europie*” /Przyczynek do dziejów polskiego federalizmu we Francji po II wojnie światowej /w:/ Europa w krzywym zwierciadle XIX i XX wieku /red. A. Barszczewska-Krupa, Łódź 2000, s. 163-177.
31. Między ideologicznej dogmą i modernizacją. Marksizm i historyczna nauka w Polsce po II wojnie światowej /w:/ Modernizacja w Centralnej i Wschodniej Europie /red./ G. Matwiejew, Moskwa 2000, s. 134-164.
32. Jeszcze raz o fałszywej historii jako mistrzyni fałszywej polityki. Kilka refleksji na temat historiografii polskiej końca XX w. /w:/ Europa w XX wieku /red./ Edward Wiśniewski, Łódź 2001, s. 249-261.
33. Between Continuity and Discontinuity: A Few Comments on Postwar Development of Polish Historical Science, „*Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*” 2001, heft 2, s. 214-229.
34. Andrzeja F. Grabskiego droga do historii historiografii, „*Przegląd Nauk Historycznych*” 2002 nr 1, s.235-243.
35. Koncepcje dziejów Polski w powojennej historiografii polskiej, „*Mazowieckie Studia Humanistyczne*” 2002, nr 1, s. 101-109.
36. Historycy polscy na uchodźstwie na Międzynarodowych Kongresach Nauk Historycznych, „*Dzieje Najnowsze*” 2002, nr 3, s. 75-93.
37. Reaktualizacja mitu historii „prawdziwej” w historiografii polskiej po 1989 r. /w:/ Pamiętnik XVI Powszechnego Zjazdu Historyków we Wrocławiu, Toruń 2002, t. III, s.11-23.
38. Wprowadzenie /w:/ Andrzej F. Grabski, Spór o prawa dziejowe. Kontrowersje wokół Henry’ego Thomasa Buckle’a w Polsce w dobie pozytywizmu, Lublin 2002, s. 7-21.
39. Żanna Kormanowa. Szkic do portretu /w:/ Niebem i sercem okryta. Studia historyczne dedykowane dr Jolancie Malinowskiej /red./ M. Malinowski, Toruń 2002, s. 611-626.
40. Wprowadzenie /w:/ Andrzej F. Grabski, *Dzieje historiografii*, Poznań 2003, s. V-XIX.

41. Między dogmatem ideologicznym a modernizacją. Marksizm a historiografia w Polsce po II wojnie światowej, „*Historyka*” T. XXXII, 2002, s. 45-62.
42. Spór o PRL. Metodologiczne oblicze debaty /w:/ Opozycja i opór społeczny w Łodzi 1956-1981 /red./ K. Lesiakowski, Warszawa 2003, s. 123-131.
43. Emigracyjne syntezy dziejów Polski. Próba analizy na wybranych przykładach /w:/ Z dziejów Polski i emigracji /1939-1989/. Księga dedykowana byłemu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polski Ryszardowi Kaczorowskiemu /red./ M. Szczerbiński, T. Wolsza, Gorzów Wlkp 2003, s. 159-172.
44. Stalinizm w historiografii. Między radzieckim oryginałem a narodowymi kopiami, „*Zeszyty Wiejskie*” 2003, nr 6, s. 236-256.
45. Między marksizmem a wielkoruskim szowinizmem. Elementy obrazu dziejów Polski w radzieckich podręcznikach doby stalinizmu /w:/ Dusza polska i rosyjska. Spojrzenie współczesne /red./ A. de Lazari, R. Bäcker, Łódź 2003, s. 229-243.
46. Środowisko historyków polskich w Wielkiej Brytanii po 1945 r. Próba portretu /w:/ Pokolenia spełnionego obowiązku. Studia z dziejów Polski i Polaków w kraju i na obczyźnie dedykowane Profesorowi Józefowi Garlińskiemu /red./ J. Faryś, R. Nir, M. Szczerbiński, Gorzów Wlkp 2004, s. 197-215.
47. Twórczość emigracyjna Oskara Haleckiego /1891-1973/. Próba charakterystyki /w:/ Studia z dziejów Polski i Europy w XIX i XX wieku. Księga dedykowana Profesorowi Piotrowi Stefanowi Wandyczowi /red. / J. Faryś, R. Nir i M. Szczerbiński, Gorzów Wlkp 2004, s. 581-592.
48. Die Zeitgeschichte in der Republik Polen seit 1989/90 /w:/ Zeitgeschichte als Problem Nationale Traditionen und Perspektiven der Forschung in Europa /hrsg/ A. Nützenadel, W. Schieder, „*Geschichte und Gesellschaft*” 2004, Sonderheft 20, s. 329-346.
49. Łódzki ośrodek badań historii najnowszej na historiograficznej mapie Polski, „*Dzieje Najnowsze*” 2004, nr 2, s. 3-9.
50. Historyk wobec historiografii PRL /w:/ Nadzieje, złudzenia, rzeczywistość. Księga dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wyrwie /red./ W. Hładkiewicz, M. Szczerbiński, Gorzów Wlkp 2004, s. 517-527.
51. Spory wokół 1914 roku w wybranych polskich syntezach historycznych ostatniego stulecia, „*Dzieje Najnowsze*” 2004, nr 3, s. 5-17.
52. Dispute sulla nuova visione della storia polacca: storiografia e pubblicistica dopo il 1989 /w:/ Oltre il nazionalismo. Le nuove storiografie dell'est. A cura di Alfredo Laudiero, Ancora 2004, s. 113-130.
53. Klio na wygnaniu. Miejsce refleksji teoretyczno-metodologicznej w twórczości historyków polskich na uchodźstwie po 1945 r. /w:/ Klio polska. Studia i materiały z dziejów historiografii polskiej po II wojnie światowej /red. / A. Wierzbicki, t. I, Warszawa 2004, s. 9-48.
54. Łódź jako ośrodek badań historiograficznych po 1945 roku, „*Rocznik Łódzki*”, 2003, T. 50, s. 31-44.
55. Problematyka społeczno-gospodarcza w pracach polskich historyków na uchodźstwie po 1945 r. /w:/ Industrializacja i obszczeństwo. Socjalnyje posiedstwija industrializacji w Jewropie w XIX – XX wiekach, Moskwa 2004, s. 271-289.
56. Obecność komunistycznej przeszłości w polskiej debacie publicznej po 1945 roku /w:/ Historia i archiwistyka. Studia z dziejów Polski, Polonii i archiwistyki. Księga dedykowana księdzu doktorowi Romanowi Nirowi /red./ J. Faryś, D. A. Rymar, M. Szczerbiński, Gorzów Wlkp 2004, s. 207-224.
57. Leon Koczy /1900-1981/. Szkic do portretu, „*Teki Historyczne*” 2004, t. XXIII, s. 264-293.

58. Rola historyka we współczesnym świecie, „*Europa*” 2005, nr 2/41/, s. 8-10.
59. Die Gegenwart der Vergangenheit. Kommunismus und Volksrepublik in der öffentlichen Debatte Polens nach 1989 /w:/ Diktatur – Krieg – Vertreibung. Erinnerungs in Tschechien der Slowakei und Deutschland seit 1945 /hg/ Ch. Cornelissen, R. Holec, J. Pešek, Essen 2005, s. 429-452.
60. Wizerunek Powstania Warszawskiego w historiografii polskiej po 1945 r., „*Biuletyn Uniwersytetu Trzeciego Wieku im. Heleny Kretz*”, luty 2005, s. 20-24.
61. Prof. dr hab. Krystyna Śreniowska /w:/ Jubileusz Profesor Krystyny Śreniowskiej, Łódź 2004 , s. 5-12 oraz opracowanie bibliografii, tamże, s. 13-22.
62. Etyka jako ideologia. Z dziejów stalinizacji polskiej historiografii po II wojnie światowej /w:/ Historyk i historia. Studia dedykowane pamięci Prof. Mirosława Francicia /red./ A. Walaszek, K. Zamorski, Kraków 2005, s. 175-188.
63. Z dziejów tak zwanego przełomu metodologicznego w historiografii polskiej po II wojnie światowej, „*Res Historica*” 2005, z. 19, s. 29-41.
64. Wątki historiograficzne na łamach „*Zeszytów Historycznych*” paryskiej „*Kultury*” /w:/ Jerzego Giedroycia rozrachunki z historią i polityką /red./ S. M. Nowinowski, R. Stobiecki, Łódź 2005, s. 21-34.
65. Józef Piłsudski w historiografii po 1945 r. /w:/ Piłsudski na łamach i w opiniach prasy polskiej 1918-1989 /red./ M. Jabłonowski, E. Kossewska, Warszawa 2005, s. 351-382.
66. Historyk i jego rola we współczesnym świecie /w:/ Gra i konieczność. Zbiór rozpraw z historii historiografii i filozofii historii /red./ G. Dominiak, J. Ostoja-Zagórski, W. Wrzosek, Bydgoszcz 2005, s. 49-60.
67. Metafora Polski Jagiellońskiej w twórczości Ludwika Kolankowskiego /w:/ Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. /red./ J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2005, s. 156-172.
69. Rok 1945 w polskiej debacie historycznej, „*Dzieje Najnowsze*” 2005, nr 4, s. 5-17.
70. Marian Kukiel i jego studia nad epoką porozbiorową w dziejach Polski po 1945 roku /w:/ Studia z dziejów Polski od końca XVIII do połowy XX wieku. Pamięci Pani Profesor Aliny Barszczewskiej-Krupy, /red./ S. Pytlas, Łódź 2005, s. 209-224.
71. Historiografia na przełomie XX i XXI wieku. Krajobraz po bitwie, „*Biuletyn Polskiego Towarzystwa Historycznego*” listopad 2005, s. 11-22.
72. Obraz Kresów Wschodnich w historiografii polskiej na uchodźstwie po 1945 r. /w:/ Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w., t. IV, /red./ J. Maternicki, L. Zaskilniak, Lwów-Rzeszów 2006, s. 77-92.
73. Z dziejów destalinizacji polskiej historiografii. VIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich w Krakowie 14-17 września 1958 roku /w:/ Na szachownicy dziejów i międzynarodowej polityki. Księga dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Brzezińskiemu / red./ J. Faryś, H. Kocój, M. Szczerbiński, Gorzów Wlkp 2006, s. 443-454.
74. Doświadczenie historyczne jako źródło uprzedzeń. Obraz Rosji i Rosjan w polskiej myśli historycznej po roku 1945 /w:/ Z dziejów Rosji i Polski w XX wieku. Księga dedykowana Profesorowi Richardowi Pipesowi /red./ H. Kocój, R. Małek, M. Szczerbiński, Gorzów Wlkp 2006, s. 403-418.
75. Historia i archeologia /w:/ Humanistyka polska w latach 1945-1990 /red./ B. Jakubowska i J. Myśliński, Warszawa 2006, s. 127-154 oraz opracowanie ponad 200 stronnicowego wyboru tekstów źródłowych dołączonych do książki na płycie CD.
76. Rosja i Rosjanie w polskiej myśli historycznej XIX i XX wieku /w:/ Katalog wzajemnych uprzedzeń Polaków i Rosjan / red./ A. de Lazari, Warszawa 2006, s. 159-202.

77. Comparing Polish Historiography on the Petersburg Empire: Second Republic – People’s Republic – Exile in: *Lost Greatness and Past Oppression in East Central Europe: Representations of the Imperial Experience in Historiography since 1918*, F. Hadler, M. Mesenhöller /Hrsg./, Leipzig 2007, s. 281-300.
78. ULB i idea jagiellońska, „*Tygiel Kultury*” 2007, nr1-3, s. 6-10.
79. Ludwik Kolankowski /1882-1956/ /w:/ *Złota Księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku*, /red./ J. Maternicki, Rzeszów 2007, s. 507-524.
80. Zapomniana „Historyka” Władysława Konopczyńskiego /w:/ *Klio polska. Studia i materiały z dziejów historiografii polskiej po II wojnie światowej*, /red./ A. Wierzbicki, t. II, Warszawa 2006, s. 11-32.
81. Súčasnost minulosti. Komunizmu a Polska Ludowa Republika v polskej verejnej diskusii po roku 1989 /w:/ *Dyktatura –válka – vyhnáni* /red./ Ch. Cornelissen, R. Holec, J. Pešek, Usti nad Labem 2007, s. 401-422.
82. Co zrobić z komunistyczną przeszłością, „*Tygiel Kultury*” 2007, nr 7-9, s. 6-12.
83. Historycy wobec polityki historycznej / w:/ *Pamięć i polityka historyczna* / red./ S. M. Nowinowski, J. Pomorski, R. Stobiecki, Łódź 2008, s. 175-192.
84. *Historians Facing Politics of History in: Past in the Making* ed. M. Kopecek, Budapest-New York 2008, s. 179-196 / wersja angielska artykułu drukowanego pierwotnie po polsku/.
85. Historycy wobec polityki historycznej „*History and Culture*” Seul 2007, nr 14 , s. 255-277. / wersja koreańska artykułu drukowanego pierwotnie po polsku/
86. Isaiaha Berlina krytyka marksistowskiej filozofii historii /w:/ *Liberalizm w Europie* / red./ E. Wiśniewski, Łódź 2008, s. 293-304.
87. Metafora rewolucji w bolszewickiej filozofii dziejów /w:/ *O rewolucji. Obrazy zmiany społecznej* / red./ K. Brzechczyn, M. Nowak, Poznań 2007, s. 79-96.
88. Was gibt es Neues in der polnische Historiographie zu Beginn des 21. Jahrhunderts ? „*Historie. Jahrbuch des Zentrums für Historische Forschung Berlin der Polnischen Akademie der Wissenschaften*“ 2007/2008, nr 1, s. 37-56.
89. Historia i archeologia w pierwszych latach po II wojnie światowej /w:/ *Od pradziejów po współczesność. Archeologiczne wędrówki* /red./ M. Głosek i J. Maik, Łódź 2007, s. 106-112.
90. Ciągłość tradycji. Nurt piłsudczykowski na tle dokonań polskiej historiografii na uchodźstwie po 1945 r., „*Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej*”, 2008, nr 5-6, s. 108-118.
91. Najnowsze syntezy dziejów Polski i Ukrainy. Próba porównania /w:/ *Historia.Mentalność. Tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku* /red./ J. Pisulińska, P. Sierżęga, L. Zaskilniak, Rzeszów 2008, s. 557-573.
92. Historiografia regionalna. Nowa wizja dziejów czy nowa metoda ? „*Borussia*”2008, nr 43, s. 12-24.
93. Historici a Historicka Politika, „*Dejiny*” 2007, nr 1, s. 27-41 / wersja czeska artykułu drukowanego pierwotnie po polsku/.
94. Co zrobić z komunistyczną przeszłością ? /w:/ *Obrazy PRL. O konceptualizacji realnego socjalizmu w Polsce* /red./ K. Brzechczyn, Poznań 2008, s. 239-250.
95. W poszukiwaniu nowej koncepcji dziejów narodowych / historiografia polska na przełomie XX i XXI wieku/, „*Ejdos. Almanach teorii ta istorii istoricnoj nauki*” Kijów 2008, t. 3, s. 84-105.
96. Polish Historians in Western Europe, „*The Polish Review*” 2008, Vol. LIII, p. 467-476.
97. L’ historiographie polonaise après 1989 face à la République Populaire de Pologne, „*Communisme*” 2008, nr 93/94, s. 133-158.
98. Opowieści o Okrągłym Stole, „*Tygiel Kultury*” 2009, nr 4-6, s. 11-18.

99. „Jasienica polskiej emigracji”. Paweł Zaremba /1915-1979/ /w:/ Klio Polska. Studia z dziejów historiografii polskiej po II wojnie światowej, /red./ A. Wierzbicki, t. IV, Warszawa 2009, s. 93-118.
100. Być historykiem polskim na emigracji. Uwagi semantyczne i metodologiczne /w:/ Powrześnieowa emigracja niepodległościowa na mapie kultury nie tylko polskiej / red./ V. Wejs-Milewska, E. Rogalewska, Białystok 2009, s. 403-414.
101. Moi niemieccy przewodnicy. O Bernhardzie Schlinku, i nie tylko /w:/ Moje Niemcy – moi Niemcy. Odpominania polskie /red./ H. Orłowski, Poznań 2009, s. 435-442.
102. Paweł Zaremba /1915-1979/ i jego *Historia Stanów Zjednoczonych* /w:/ Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki. Reminiscencje w 220. rocznicę uchwalenia /red./ J. Daszyńska, Łódź 2009, s. 241-254.
103. Miejsce w historiografii /w:/ Marian Kukiel. Historyk w świecie polityki /red./ R. Habielski, M. Jabłonowski, Warszawa 2010, s. 233-260.
104. W cieniu smoleńskiej katastrofy, „Tygiel Kultury” 2010, nr 4-6, s. 6-10.
105. Emigracyjne periodyki historyczne jako forum dialogu / „Teki Historyczne”, „The Polish Review”, „Zeszyty Historyczne”/, „Zeszyty Historyczne” 2010, nr 171, s. 106-119.
106. Historiografia polska na początku XXI wieku. Próba bilansu, „Przegląd Humanistyczny” 2010, nr 5-6, s. 49-66.
107. National History and Imperial History: A Look at Polish-Russian Historiographical Disputes on the Borderlands in the Nineteenth and Twentieth Centuries /w:/ Disputes Territories and Shared Past. Overlapping National Histories in Modern Europe ed. By T. Frank and Frank Hadler, Palgrave MacMillan, London 2011, pp. 125-151.
108. Etyczne dylematy konfrontacji z przeszłością. Studium dwóch przypadków / Lektor Bernharda Schlinka i *Wydanie poprawione* Petera Esterhazyego/, „Sensus Historiae” 2011, nr 1, s. 9-22. / wersja angielska Coming to Terms with the Past and Ethical Dilemmas. Two Case Studies (The Reader by Bernard Schlink and Revised edition by Peter Esterhazy / <http://www.sensushistoriae.epigram.eu/>
109. Historyk wobec etyki. Szkic niezobowiązujący /w:/ „Należę do polskiej szkoły historycznej”. Studia i szkice ofiarowane prof. Jakubowi Goldbergowi z okazji odnowienia doktoratu na Uniwersytecie Łódzkim /red./ R. Stobiecki i J. Walicki, Łódź 2010, s. 23-34.
110. Między dogmatem ideologa a modernizacją. Marksizm Jerzego Topolskiego /w:/ Oblicza przeszłości /red./ W. Wrzosek, Bydgoszcz 2011, s. 53-68.
111. Rosyjskie dylematy rozliczeń z komunistyczną przeszłością /w:/ Rosja współczesna. Dziedzictwo i przyszłość / red./ M. Broda, Olga Nadszakula, A. Płaczek, Toruń 2011, s. 157-167.
112. Pamięć zbiorowa/społeczna i towarzyszące jej konteksty /w:/ *Istorija. Mientalnost. Identicznost* /red./ L. Zaszkiłniak, J. Pisulińska, P. Sierżęga, Lwów 2011, s. 44-54.
113. Jaka pamięć Polski Ludowej jest nam potrzebna ? „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis*”. Studia Politologia VI, 2011, s. 239-251.
114. Methodologische Probleme, “*Historie. Jahrbuch des Zentrums für Historische Forschung Berlin der Polnischen Akademie der Wissenschaften*” Folge 4 2010/2011, s. 57-67 / wersja niemiecka artykułu drukowanego następnie po polsku/.
115. Historia narodowa wobec historii imperialnej. Z dziejów polsko-rosyjskich sporów historiograficznych w XIX i XX w., „*Kultura i Historia*” 2011 nr 20 / wydanie internetowe <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/>, wersja polska artykułu drukowanego pierwotnie po angielsku.

- 116.** Historiografia jako kategoria metodologiczna. Współczesne głosy polskich historyków „*Ejdos. Almanach teorii historii ta istorii istoriczeskoj nauki*”/ Kijów/, 2010/2011, t. 5, s. 297-306.
- 117.** Nowe tendencje w historiografiach krajów Europy Środkowo-Wschodniej /w:/ Klio polska. Studia i materiały z dziejów historiografii polskiej XIX - XX wieku, /red./ A. Wierzbicki, Warszawa 2011, s. 11-27.
- 118.** Okrągły stół w interpretacjach historyków i nie tylko /w:/ Problemy polskiej transformacji /red./ J. Kornaś, Kielce 2011, s. 31-47.
- 119.** Druga Wielka Emigracja w pracach polskich historyków. Uwagi na marginesie dwóch ksiąg: Janusza Ciska, *Oskar Halecki, Historyk – szermierz wolności*; Sławomira Łukasiewicza, *Trzecia Europa. Polska myśl federalistyczna w Stanach Zjednoczonych 1940-1971*, „*Dzieje Najnowsze*” 2011, nr 4, s. 125-133.
- 120.** Józef Piłsudski i jego miejsce w narodowym *imaginarium* Polaków /w:/ Mity i stereotypy w dziejach Polski i Ukrainy w XIX i XX wieku, /red./ A. Czyżewski, R. Stobiecki, T. Toborek, L. Zaskilniak, Warszawa-Łódź 2012, s. 320-345.
- 121.** O pewnym zapomnianym piśmie. „*Kwartalnik Historyczny na Wschodzie*” 1944-1947 /w:/ W służbie Klio... Księga poświęcona pamięci Profesora Tadeusza Radzika, /red./ J. Kłapeć, W. Kozyra i inni, Lublin 2012, s. 185-195.
- 122.** Oskar Halecki na tle emigracyjnej historiografii polskiej /w:/ Oskar Halecki i jego wizja Europy /red./ M. Dąbrowska, t. 1, Warszawa –Łódź 2012, s. 223-236.
- 123.** Dwugłos o historiograficznych kontaktach polsko-francuskich, „*Kwartalnik Historyczny*” 2012, nr 3, s. 583-593.
- 124.** Ein neues Bild der Geschicht oder eine neue Methode ? “*Historie. Jahrbuch des Zentrums für Historische Forschung Berlin der Polnischen Akademie der Wissenschaften*” 2011/2012, Folge 5, s. 15-30.
- 125.** Poznawcze i metodologiczne oblicze *Złotych źniw*. Głos w dyskusji /w:/ Zagłada Żydów na polskiej prowincji. Ofiary – sprawcy – świadkowie /red./ A. Sitarek, M. Trębacz, E. Wiatr Łódź 2012, s. 399-410.
- 126.** Na bakier z metodologią ? /w:/ Bez taryfy ulgowej. Dorobek naukowy i edukacyjny Instytutu Pamięci Narodowej 2000-2010, / red./ A. Czyżewski, S. M. Nowinowski, R. Stobiecki, J. Żelazko Łódź 2012, s. 55-66.
- 127.** Pidsumok polskoj istoriografii pociatku XXI stolitija, „*Krytyka*” /Kijów/ 2013, nr 5-6, s. 20-25.
- 128.** Łódzkie "boje o historię". Z dziejów Komisji do Spraw Nazewnictwa Ulic i Placów oraz Budynków Użyteczności Publicznej /w:/ Komunikacja. Tradycja i innowacje /red./ M. Karwatowska, A. Siwiec, Chełm 2013, s. 446-464.
- 129.** Kazimierz Jarochowski a historiografia niemiecka /w:/ Badacze przeszłości wobec wyzwań XIX-XXI /red./ K. Błachowska, Z. Romek, M. Wolniewicz, Warszawa 2013, s. 121-132.
- 130.** Holocaust w interpretacjach historyków. Refleksje na marginesie książki Raula Hilberga „Pamięć i polityka. Droga historyka Zagłady”, „*Dzieje Najnowsze*” 2013, nr 4, s. 135-142.
- 131.** Historyk wobec etyki. Szkic niezobowiązujący, „*Rocznik Antropologii Historii*” 2013, nr 1, s. 307-322 / przedruk artykułu wcześniej drukowanego/.
- 132.** Piotr S. Wandycz i jego wizja dziejów Europy Środkowo-Wschodniej na tle amerykańskiej historiografii po II wojnie światowej /w:/ Łódź, Polska i Europa Środkowo-Wschodnia w podręcznikach do nauczania historii, Łódź 2013, s. 309-322.

- 133.** Europa Środkowo-Wschodnia w myśli historycznej Piotra Wandycza / w:/ Piotr Wandycz. Historyk – emigrant – intelektualista, /red./ i słowo wstępne M. Kornat, S. M. Nowinowski, R. Stobiecki, Wyd. Epigram, Bydgoszcz 2014, s. 15-28.
- 134.** Oskar Halecki jako historyk cywilizacji ? /w:/ Oskar Halecki i jego wizja Europy /red./ M. Dąbrowska, Wyd. IPN, Warszawa- Łódź 2014, t. 2, s. 124-144.
- 135.** Historia historiografii jako historia idei, „Przegląd Humanistyczny” 2014, nr 3, s. 55-68.
- 136.** Historiografia regionalna. Nowa wizja dziejów czy nowa metoda ? /w:/ Historie wzajemnych oddziaływań /red./ R. Traba, Berlin-Warszawa 2014, s. 387-400 /przedruk artykułu wcześniej drukowanego/.
- 137.** Wokół głównych narracji o przeszłości Polski po 1945 r. /w:/ Historia Polski od – nowa. Nowe narracje historii i muzealne reprezentacje przeszłości / red./ R. Kostro, K. Wójcicki, M. Wysocki, Muzeum Historii Polski, Warszawa 2014, s. 284-305.
- 138.** Nacjonalna istorija szczodo istorii imperskoj: z minuloego polsko-rosijskich istoriograficznych cporiw /XIX-XX st./, „Ejdos” /Kijów/ 2013, nr 8, s. 274-287.
- 139.** W poszukiwaniu tożsamości historiograficznej. Obraz *historii kobiet/ gender studies* w wybranych współczesnych podręcznikach z dziedziny historii historiografii /w:/ O płci i seksualności w kulturze i historii /red./ M. Karwatowska, R. Litwiński, A. Siwiec, Lublin 2014, s. 305-317.
- 140.** Główne narracje o przeszłości Polski po 1945 r. Próba charakterystyki /w:/ Historia dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości / red/ E. Domańska, R. Stobiecki, T. Wiślicz Kraków 2014, s. 67-88.
- 141.** Kwartalnik Historyczny (the Historical Quarterly). A Portrait Sketch, “Kwartalnik Historyczny”, Vol. CXXI, 2014, Special Issue, pp.143–155.
- 142.** Jakiej historii historiografii nam potrzeba ? “Kultura i Historia” 2014 nr 25 / wydanie internetowe <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/>
- 143.** Z dziejów pewnego projektu „Socjalistyczny Uniwersytet w robotniczej Łodzi”, „Rocznik Łódzki” 2014, t. 61, s. 153-164.

III. Recenzje, sprawozdania, głosy w dyskusji

- 1.** Zabytek historiograficzny /rec./ O. Balzer, *Z zagadnień ustrojowych Polski*, "Nowe Książki" 1987, nr 3, s. 9-11.
- 2.** O historyku z Poznania /rec./ J. Topolski, *O nowy model historii*, "Nowe Książki" 1987, nr 1, s. 118-120.
- 3.** Tym razem o historykach /rec./ *Historycy warszawscy ostatnich dwóch stuleci /pr. zb./*, "Nowe Książki" 1987, nr 10, s. 6-8.
- 4.** Ciąg dalszy "krajobrazu po bitwie" /rec./ K. Malinowski, *Tajna Armia Polska. Znak, Konfederacja Zbrojna*; K. Pluta-Czachowski, *Organizacja Orła Białego*, "Nowe Książki" 1988, nr 6, s. 41-43.
- 5.** Sprawozdanie z posiedzenia Interdyscyplinarnego Zespołu Metodologii i Historii Historiografii działającego przy Międzyuczelnianym Instytucie Nauk Politycznych i Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego „Rocznik Łódzki” 1988, T. 38, s. 338-339.

6. Ludzie konspiracji /rec./ A. K. Kunert, *Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej 1939-1944*, "Nowe Książki" 1988, nr 7-8, s. 55-58.
7. Kolejna karta /rec./ G. Mazur, *Biuro Informacji i Propagandy SZP-ZWZ-AK 1939-1945*, "Nowe Książki" 1988, nr 10, s. 69-71.
8. Zapomniany polski socjalista /rec./ K. Kelles-Krauz, *Naród i historia. Wybór pism*, "Nowe Książki" 1989, nr 2-3, s. 45-47.
9. O Limanowskim raz jeszcze /rec./ *Nestor polskiego socjalizmu czy tylko demokrata ?* pr. zb. "Nowe Książki" 1989, nr 5, s. 61-64.
10. Czy nowa twarz generała "Grota" ? /rec./ C. Leżeński, *Bez buławy* "Nowe Książki" 1989, nr 5, s. 68-69 /pod pseudonimem Kajetan Kowalski/.
11. Myślenie o historii /rec./ *Między historią a teorią* pr. zb. "Nowe Książki" 1989, nr 6, s. 9-11.
12. Reportaże z tamtych dni /rec./ Z. Firley, *W Kedywie i w <<Burzy>>*, "Nowe Książki" 1989, nr 6, s. 23-24 /pod pseudonimem Kajetan Kowalski/.
13. Na szlaku Armii Krajowej, /rec./ J. Zubek, *Ze wspomnień kuriera*, "Nowe Książki" 1989, nr 7, s. 25-26 /pod pseudonimem Kajetan Kowalski/.
- 14./Rec./ K. Bartkiewicz, *Ziemie nadodrzańskie w myśli historyczno politycznej polskiego Oświecenia*, "Nowe Książki" 1989, nr 6, s. 10.
15. Zapomniane wspomnienia /rec./ Z. Kobyłańska, *Ze wspomnień sanitariuszki Uderzeniowych Batalionów Kadrowych* "Nowe Książki" 1989, nr 10, s. 39-40.
16. Relacja podchorążego /rec./ J. T. Nowakowski, *Jesień kleeberczyków*, "Nowe Książki" 1989, nr 11, s. 11-12.
17. Z dziejów podziemnej Temidy /rec./ L. Gondek, *Polska karząca 1939-1945*, "Nowe Książki" 1989, nr 11, s. 12-15 /pod pseudonimem Kajetan Kowalski/.
18. /Rec./ G. Mazur, *Biuro Informacji i Propagandy SZP-ZWZ-AK 1939-1945*, "Kwartalnik Historii Prasy Polskiej" 1989, nr 2, s. 21-24.
19. Historia, wolność, przymus /rec./ J. Topolski, *Wolność i przymus w tworzeniu historii*, "Nowe Książki" 1991, nr 2, s. 55-57.
20. /Rec./ *Politiczeskije diejatieli Rossji 1917 g. Biograficzeskij słowar*, "Dzieje Najnowsze" 1994, nr 3, s. 154-156.
21. /Rec./ A. Arutjonow, *Fienomien Władimira Uljanowa /Lenina/*, "Dzieje Najnowsze" 1995, nr 3, s. 139-142.
22. Zrozumieć Rosję /rec./ A. Lazari, *Czy Moskwa będzie Trzecim Rzymem ? Studia o nacjonalizmie rosyjskim*, "Tygiel Kultury" 1996, nr 6-7, s. 135-137.
23. Między wolnością a zniewoleniem /rec./ A. Walicki, *Marksizm i skok do Królestwa Wolności. Dzieje komunistycznej utopii*, "Tygiel Kultury" 1996, nr 12, s. 111-115.
24. /Rec./ D. Wołkogonow, *Lenin. Politiczeskij portriet w dwóch knigach*, "Dzieje Najnowsze" 1997, nr 1, s. 181-184.
25. /Rec./ J. Radziński, *Stalin*, "Dzieje Najnowsze" 1997, nr 3, s. 227-230.

26. Gdzie jesteś sowietologio ? /rec./ F. Furet, *Przeszłość pewnego złudzenia. Esej o idei komunistycznej w XX w.*, "Tygiel Kultury" 1997, nr 11-12, s. 124-128.
27. Dziennik Witolda Kuli, /rec./ W. Kula, *Rozdziałki*, "Więź" 1997, nr 7, s. 197-201.
- 28./Rec./ T. Suleja, *Uniwersytet Wrocławski w latach centralizmu stalinowskiego 1950-1955*, "Dzieje Najnowsze" 1998, nr 1, s. 244-248.
- 29./Rec./ „Dzieje Najnowsze” za lata 1996/1997, „Dzieje Najnowsze” 1998, nr 3, s. 257-259.
30. Polskie i sąsiedzkie "obrachunki" z historią najnowszą, /rec./ *Obrachunki z historią* /red./ W. Borodziej, Warszawa 1997, "Tygiel Kultury" 1998 nr 10-12, s. 146-149.
31. Historiograficzne kuriozum /rec./ T.Siedlik, *Z historii Polski 1900-1939.Kłęska demokracji*, Opole 1997, "Tygiel Kultury" 1999, nr 4-6, s. 157-161.
32. /Rec./Z. Romek, *Olgiard Górka* Warszawa 1997, "Dzieje Najnowsze" 1998 nr 4, s. 242-248.
33. *Destalinizacja czy destalinizacje ?* "Tygiel Kultury" 1999 nr 4-6, s. 168-171.
34. /Rec./P. Biliński, *Władysław Konopczyński. Historyk i polityk II Rzeczypospolitej /1880-1952*, Warszawa 1999 „Dzieje Najnowsze” 2000, nr 4, s. 252-257.
35. /Rec./ M. Mikołajczyk, *Jak się pisało o historii... Problemy polityczne powojennej Polski w publikacjach drugiego obiegu*, Kraków 1999 „Dzieje Najnowsze” 2000, nr 4, s. 268-272.
36. /Rec./ *Uwagi o książce Wojciecha Tomasika*, „Przegląd Bydgoski” 2000, R. XI, s. 108-111.
37. /Rec./ P. Biliński, *Feliks Koneczny /1862-1949/. Życie i działalność*, „Dzieje Najnowsze” 2002 nr 2, s. 222-227.
38. /Rec./ H.U. Wehler, *Modernizacja, nacjonalizm, społeczeństwo. Eseje i artykuły*, „Dzieje Najnowsze” 2003, nr 1, s. 218-222.
39. Pierwszy numer „Przeglądu Nauk Historycznych”, „Dzieje Najnowsze” 2003, nr 1, s. 222-224.
40. Interdyscyplinarny Zespół Badań Sowietologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, „Dzieje Najnowsze” 2004, nr 2, s. 297-300.
- 41/ Rec./ K. Bachmann, *Długi cień Trzeciej Rzeszy. Jak Niemcy zmieniali swój charakter narodowy ?*, Wrocław 2005, „Dzieje Najnowsze” 2006, nr 2, s. 199-204.
42. Konferencja Niemieckie badania wschodnie i polska myśl zachodnia w ich kontekście historyczno-politycznym. Instytucje – osoby – porównania, Kulice, 8-9 grudnia 2006, „Dzieje Najnowsze” 2007, nr 2, s. 263-266.
- 43/Rec./ M. Górny, *Przede wszystkim ma być naród. Marksistowskie historiografie w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Dzieje Najnowsze” 2008, nr 3, s. 216-220.
- 44./Rec./ M. Filipowicz, *Emigranci i Jankesi. O amerykańskich historykach Rosji*, Lublin 2007, „Dzieje Najnowsze” 2008, nr 2, s. 149-153.
- 45./Rec./ *Narodowe i europejskie aspekty polityki historycznej* /red./ B. Korzeniewski, „Dzieje Najnowsze” 2009, nr 1, s. 198-201.
- 46.66. Zjazd Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce / Filadelfia 13-14.VI. 2008 r./, „Dzieje Najnowsze” 2009, nr 1, s. 233-237.

47. *Głos w dyskusji*, „Polska 1944/45-1989. Studia i materiały. Historycy o badaniach dziejów Polski Ludowej. Ankieta, Warszawa 2008, t. 8, s. 134-137.

48./Rec./ Zbigniew S. Siemaszko: *Korespondencja z Giedroyciem*, „Znad Wilii” 2009, nr 1, s. 74-78.

49./Rec./ M. Shore, *Kawior i popiół. Życie i śmierć pokolenia oczarowanych i rozczarowanych marksizmem*, „Dzieje Najnowsze” 2009, nr 4, s. 172-175.

50. /Rec./ M. Kurkowska –Budzan, *Antykomunistyczne podziemie zbrojne na Białostocczyźnie. Analiza współczesnej symbolizacji przeszłości*, „Dzieje Najnowsze” 2011, nr 4, s. 149-152.

51. Państwo wobec historii. O sporach wokół polityki historycznej w ostatnich latach dyskutują: Andrzej Friszke, Dariusz Gawin, Rafał Stobiecki i Kazimierz Wójcicki oraz Tomasz Wiśnicki /w:/ *Historycy i politycy. Polityka pamięci w III RP*, Warszawa 2011, s. 11-32.

52. / Rec./ G. Matwiejew, *Piłsudskij*, „Słowianowiedienije” 2011, nr 2, s. 102-104 / wersja rosyjska/

53. /Rec./ G. F. Matwiejew, *Piłsudskij*, „Dzieje Najnowsze” 2012, nr 2, s. 202-206.

54. / Rec./ J. K. Witczak, *Historycy rosyjscy wobec rewolucji bolszewickiej i rzeczywistości radzieckiej w latach 1917-1938* /wersja angielska/, „Acta Poloniae Historica” 2013, t. 107, s. 231-237.

IV. Nekrologi

1. Historia była Jego pasją /wspomnienie o prof. A. F. Grabskim/, „Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego” 2000, nr 4, s. 16-17.

2. Andrzej Feliks Grabski /1934-2000/, „Rocznik Łódzki” 2000, T. 47, s. 273-275.

3. Profesor Tadeusz Wyrwa / 15.III.1926 – 20.XI.2010/, „Dzieje Najnowsze” 2011, nr 1, s. 291-293.

4. Krystyna Maria Śreniowska, /1914-2013/. Skromna i odważna, „Kronika miasta Łodzi” 2013, nr 2, s. 243-244.

5. Krystyna Maria Śreniowska / 21.XI.1914-12.05.2013/. In Memoriam, „Regionalny Informator Związkowy. NSZZ Solidarność. Region Ziemia Łódzka” 2013, nr 6, s. 10.

6. Krystyna Śreniowska / 21.XI.1914-12.05.2013/, „Kwartalnik Historyczny” 2014, R. CXXI, nr 2, s. 488-492.

V. Inne / biogramy, wywiady, teksty w sieci

Biogramy historyków polskich / M. Chwałkowskiego, A.M. Fredry, J. M. Giżyckiego, E. Glicznera, A. Górskiego, S. Grabskiego, W. Grabskiego, L. Grosfelda, S. Hupki, F. Jaworskiego, H. Kakowskiego, Kallimacha, L. Kozłowskiego, T. Lehr-Spławińskiego, M. Loreta, S. Cata-Mackiewicz, P. Zaremby/ opublikowane w *Słowniku Historyków Polskich* /red./ M. Prosińska-Jackl, Warszawa 1994

Wyzwanie dla historyków. Z Rafałem Stobieckim rozmawia Paulina Czarnek, „Kronika UŁ” 2009, nr 4-5, s. 30-32.

„Życzliwa krytyka a nie krytykanctwo. Prof. Rafał Stobiecki o IPN, wywiad dla portalu historycznego histmag <http://histmag.org/?id=4993>

Istoriografija na zlamy XX i XXI stolit. Krajewid pislja bitwy <http://historians.in.ua/index.php/doslidzhennya/592-rafal-stobetskyi-istoriografija-na-zlami-khkh-i-khkh-i-stolit-kraievyyd-pislja-bitvy>)

Historia i historycy na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie <http://www.pon.uj.edu.pl/?p=9838>